

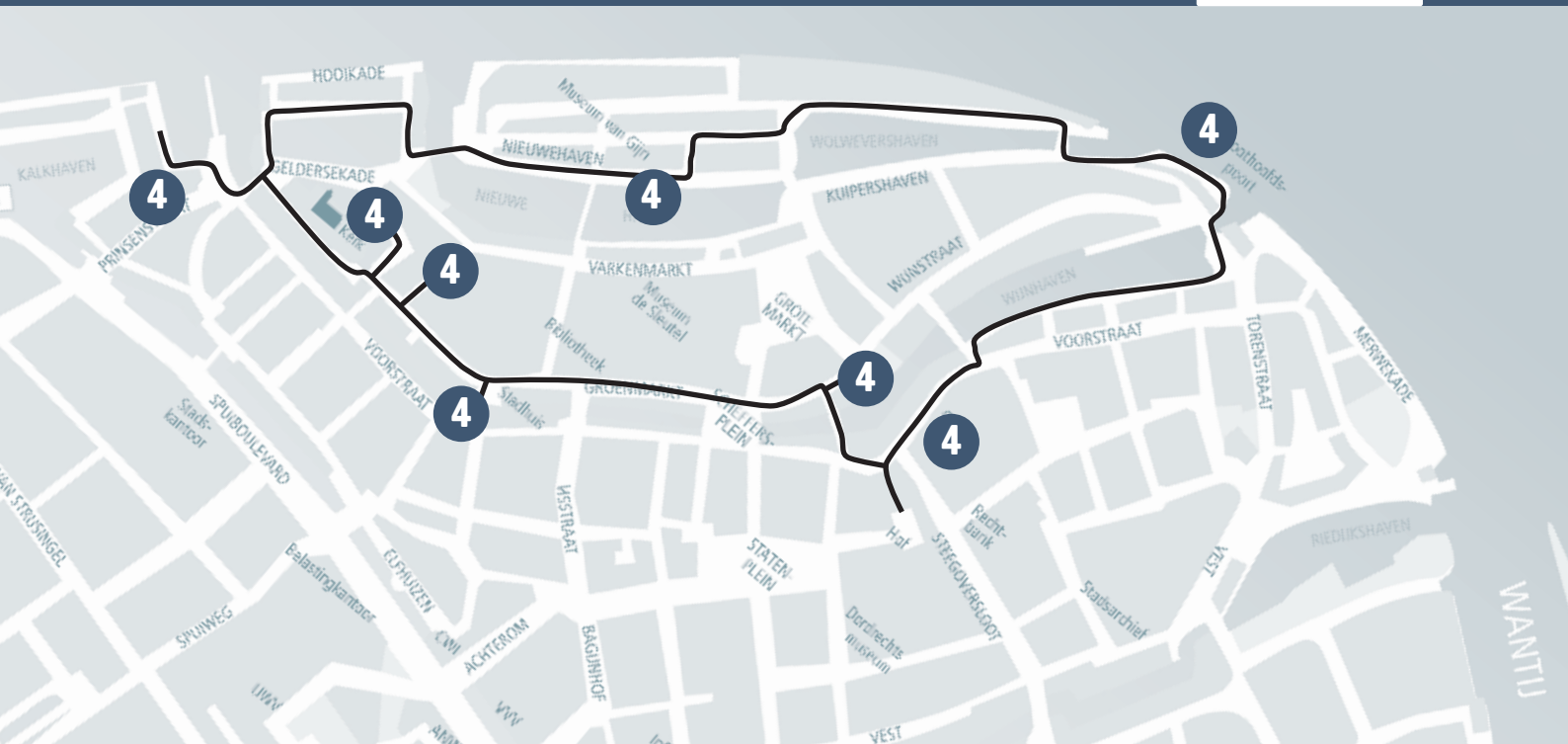
WATER EN WELVAART

STADSWANDELING VANAF HET HOF VAN NEDERLAND

AFSTAND: 3,5 KILOMETER

Dordrecht ligt aan een knooppunt van rivieren. Dankzij deze ligging ontstond hier in de middeleeuwen een bloeiende handel. Ruim voordat de gouden eeuw in de rest van Holland aanbrak, heerste hier al enorme welvaart.

Maar het water was en is ook een bedreiging. Meer dan eens kreeg de stad natte voeten. Deze wandeling vertelt u het verhaal van het water - vriend en vijand tegelijk.

1. DE MUNT

Voorstraat 190-192

Teekengenootschap Pictura is in 1744 opgericht als ontmoetings- en tentoonstellingsplek voor kunstenaars, en is dat nu nog steeds. Het pand waar u nu voor staat, wordt sinds 1900 door Pictura gebruikt. Schotel wordt in 1914 lid. Hij ziet dit lidmaatschap als bevestiging van zijn professionaliteit als kunstenaar.

2. VOORSTRAAT

In de Dordtse hoogtijdagen was de Voorstraat een entrum van de handel, met veel grote handelshuizen. De Voorstraat vormde tegelijkertijd een dijk, die het zeewater buiten moest houden. In de zijstraten is te zien hoe men zich wapende tegen hoog water. Er zijn nog bevestigingspunten te vinden voor de vloed-schotten.

3. TAANKADE

achterzijde Voorstraat 83/85

De geschiedenis van Voorstraat is het beste te zien via de achterzijde. Op nummer 85, met de fraaie trapgevel, woonde de rijke wijnkopersfamilie Repelaer [wanneer woonde deze familie daar?]. Het was één van de grootste huizen in Dordrecht. Toen was hier een haven, waar goederen zoals graan, levensmiddelen en wol aan land werden gebracht.

4. MERWEKADE

Voorstraat 190-192

Dit is het drukste drierivierenpunt van Europa. Links ziet u de Oude Maas, in het midden de Noord en rechts de Beneden Merwede. Hier lag de basis van Dordrechts welvaart in de middeleeuwen. De kade stamt uit de 19de eeuw, toen de scheepvaart van Dordrecht herleefde dankzij de vaart op Oost-Indië.

5. GROOTHOOFDSPOORT

De Groothoofdspoort is vanouds de belangrijkste waterpoort van Dordrecht. De huidige poort is over de middeleeuwse poort heen gebouwd en dateert van begin 17de eeuw. Aan de waterzijde is de Dordtse Stedemaagd afgebeeld, rondom de wapens van andere Hollandse steden; Dordrecht presenteerde zichzelf letterlijk en figuurlijk als het centrum.

6. WIJNSTRAAT

nr. 87, West Indisch Huis
In de Middeleeuwen woonden in de Wijnstraat veel (wijn)handelaren. Wijnhandel was een belangrijke aanjager van de welvaart destijds. Het West-Indisch Huis op nummer 87 was niet alleen pakhuis, suikerraffinaderij, drukkerij en woonhuis, maar ook vergaderplaats voor de West-Indische Compagnie, de W.I.C. En Rembrandt-leerling Arent de Gelder is hier geboren.

7. KUIPERSHAVEN

en pakhuis Stokholm
In de Middeleeuwen stond hier nog een stadsmuur. In de 17de eeuw werd de Kuipershaven aangelegd. De straatnaam verwijst naar kuipers, makers van houten vaten en tonnen – onmisbaar voor de wijnhandel. Aan de overkant staat het grote pakhuis Stokholm uit 1730, genoemd naar de geboorteplaats van de opdrachtgever.

8. HUIS VAN GIJN

Nieuwe Haven 29
Dordrecht liet in de vroege 15de eeuw de Nieuwe Haven aanleggen, om kooplieden aan te trekken en zo de concurrentie van bijvoorbeeld Amsterdam voor te blijven. In 1864 kocht Simon van Gijn dit pand. Hij was advocaat, bankier en koopman, én fervent verzamelaar. Zijn woonhuis is nu een museum.

9. GROTE KERK

De Grote Kerk
Bij de grote overstroming van 1421, de Sint-Elisabethsvloed, verloor Dordrecht een deel van haar achterland, wat ongunstig was voor de handel. De overstroming staat afgebeeld op een gebrandschilderd raam. In 2006 zijn drie ramen geplaatst met afbeeldingen van handel en scheepvaart, van de kunstenaars Teun Hocks en Stef Hagemeier.

10. GROTEKERKSBUURT

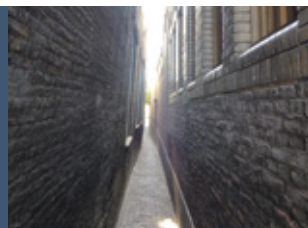
Grotekerksbuurt 53
Aan de Grotekerksbuurt woonden in de middeleeuwen veel handelaren in laken, stoffen van wol. Voordien was Vlaanderen het centrum van de lakenhandel. Door de Gentse Oorlog eind 14de eeuw vluchtten veel Vlamingen naar Hollandse steden als Dordrecht en Leiden. Die voeren er wel bij. Deze gotische trapgevel dateert van rond 1460.

11. VLAAMSE HAL

[later stadhuis]
In de zogeheten Vlaamse Hal uit eind 14de eeuw verhandelden Vlaamse kooplieden hun lakense stoffen. Sinds 1544 is het gebouw in gebruik als stadhuis. In de 19de eeuw kreeg het stadhuis een nieuwe, neoclassicistische gevel, naar ontwerp van stadsarchitect Itz: symmetrisch, met zuilen en een driehoekige bekroning, een timpaan.

12. DE WAAG/HUIS SCHARLAKEN

Waagpassage 50
Huis Scharlaken is genoemd naar de wollen stoffen die er werden verhandeld, scheerlaken. Op de benedenverdieping was vanaf de 16de eeuw de Stadswaag, waar handelswaar werden gewogen. De waagmeester controleerde het wegen en bepaalde de bijbehorende belastingen. Onder het pand zijn restanten van een beerkelder gevonden en te zien.

13. PARKEERPLAATS BOTERMARKT

voormalige IJzerwaag en Watergerecht
In de 17de eeuw bevond zich hier onder meer het Watergerecht, waar rechtszaken over scheepvaart en schipbreuk werden behandeld. Maar ook de verkoop van schepen werd geregeld. Daarvoor waren speciale 'waterschepenen' aangesteld. In 1842 kreeg het Dordrechts Museum – nu in de Museumstraat – hier een plek.

14. NIEUWBRUG

nr. 87, West Indisch Huis
Al in 1312 lag hier houten brug. In de 17de eeuw werd die vervangen door een stenen boogbrug. En sinds halverwege de 19de eeuw ligt er huidige gietijzeren Nieuwbrug. De brug niet kan worden opgehaald. In het midden zit daarom een 'mastgat': zo kunnen de schepen de brug passeren.

15. ZAKKENDRAGERSTRAAT

De Zakkendragerstraat is het op één na smalste straatje van Dordrecht, alleen de Keizershofstraat is smaller. Zakkendragers vormden eeuwenlang een belangrijke beroepsgroep. Ze laadden en losten de schepen. In 1798, toen alle andere gilden werden afgeschaft, kregen ze zelfs het stempel 'onmisbaar voor de handel'.

16. DORDRECHTS MUSEUM

Museumstaat 40
In het Dordrechts Museum wordt het thema 'water en welvaart' volop belicht. Talloze malen hebben schilders de stad, de rivier en de havens vastgelegd. In de collectie bijvoorbeeld het beroemde gezicht op Dordrecht van Jan van Goyen en het spectaculaire, ruim zeven meter brede stadsgezicht van Adam Willaerts.